

Joensuun urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelma (2026–2035)

Sisällys

Johdanto.....	2
Suunnitelman taustaa ja tehtävät	4
Suunnitelmatyön toteutus	5
Suunnitelman laatimisessa käytetyt aineistot ja tietolähteet	5
Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset	6
Liikkumisen ja urheilun olosuhteiden nykytila Joensuussa.....	9
Käyttäjien tyytyväisyys liikuntapaikkoihin ja -olosuhteisiin	11
Suunnitelmasta käytäntöön	15
Valmistelu, päätöksenteko ja seuranta	15
Olosuhteiden kehittämiseen vaikuttavat tekijät	17
Olosuhteiden kehittämisen painopisteet	18
Seuranta ja mittarit.....	19
Yhteenveto.....	21
Lähdeluettelo.....	22

Johdanto

Olosuhteet ovat liikuntakulttuurin kivijalka. Toimivat olosuhteet ovat kaiken liikkumisen, liikunnan ja urheilun perusedellytys. Näiden edellytysten luominen ja ylläpito on kunnan lakisääteinen tehtävä.

Liikuntalain mukaan kuntien tehtävänä on muun muassa luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja, organisoimalla itse liikuntapalveluja sekä tukemalla kansalaistoimintaa, eli urheiluseuroja. Suomessa on tämän vuoden tilastotiedon mukaan noin 47 000 liikuntapaikkaa, joista kuntien omistamia on noin 70 % (LIPAS).

Liikuntalaissa määriteltyjen tavoitteiden toteuttamisen lähtökohtia ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat, turvallinen toimintaympäristö sekä ympäristön kunnioittaminen. Nämä toimivat peruspilareina myös liikuntaolosuhteiden rakentamiselle ja kunnossapidolle.

Liikuntalain lisäksi liikuntaolosuhteiden kehittämiseen vaikuttavat myös muu lainsäädäntö, kuten ilmastolaki ja rakentamislaki, sekä kansallinen strategiatyö, esimerkiksi luonnon virkistyskäytön strategia.

Muuttuvat liikkumisen ja liikunnan olosuhdetarpeet edellyttävät kunnissa pitkäjänteistä, strategista, avointa ja poikkihallinnollista kehittämistä, jossa kuntalaiset osallistuvat suunnitteluun laajasti ja avoimesti. Yleistäen, mitä enemmän on kyse ulkoilun ja arjen liikkumisen olosuhteista, sitä enemmän on merkitystä kunnan liikuntapalvelujen lisäksi muiden hallinnonalojen toimenpiteillä. (Askelmerkit olosuhdeloikkaan)

Tämä urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelma korvaa vuonna 2019 hyväksytyn (KV 25.02.2019 § 22) liikuntapaikkasuunnitelman. Päivitetyssä suunnitelmassa liikkumisen olosuhteiden kehittäminen ymmärretään entistä laajemmin osaksi kuntalaisten arjen elinympäristön ja hyvinvoinnin sekä kunnan vetovoimaisuuden edistämistyötä. Suunnitelmassa olosuhteita kuvataan liikunnan ja liikkumisen mahdollistajina sekä urheilumenestyksen edistäjänä.

Käsitteet

Tämän olosuhdesuunnitelman keskeisimmät käsitteet ovat liikunta, huippu-urheilu ja erilaiset liikkumisen olosuhteisiin liittyvät käsitteet.

Liikunta tarkoittaa kaikkea omatoimista ja järjestettyä liikunta- ja urheilutoimintaa paitsi huippu-urheilua. (Liikuntalaki)

Huippu-urheilu on kansallisesti merkittävää sekä kansainväliseen menestykseen tähtäävää tavoitteellista urheilutoimintaa. Huippu-urheilua edistetään tukemalla urheilijoiden valmentautumista sekä kehittämällä valmennusosaamista, kaksoisurapolkuja, huippu-urheilun koordinaatiota, huippu-urheilun tutkimus- ja innovaatiotoimintaa, huippu-urheilun rahoitusta ja kilpailu- ja harjoitteluolosuhteita sekä tukemalla kansainvälisten urheilutapahtumien järjestämistä. (Liikuntalaki)

Terveyttä ja hyvinvointia edistävällä liikunnalla ja liikkumisella tarkoitetaan elämänsäajan eri vaiheissa tapahtuvaa kaikkea fyysistä aktiivisuutta, jonka tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitäminen ja parantaminen ja jota edistetään kehittämällä alan toimintaa, koordinaatiota ja rahoitusta. (Liikuntalaki)

Liikuntaolosuhteilla tarkoitetaan kaikkia fyysisiä ympäristöjä ja rakenteita, jotka mahdollistavat tai tukevat liikkumista ja fyysistä aktiivisuutta. Ne voivat olla sisä- tai ulkotiloja, ja ne palvelevat sekä omaehtoista että ohjattua liikuntaa. (OKM:n Liikuntaraportti) Tässä asiakirjassa käytetään myös käsitettä liikkumisolosuhte, jolla tarkoitetaan kuntalaisten elinympäristön monia mahdollisuuksia liikkumiseen.

Urheiluolosuhteet ovat liikuntaolosuhteita, jotka on suunniteltu erityisesti kilpa- ja huippu-urheilun tai tavoitteellisen harrastamisen tarpeisiin. Ne täyttävät usein lajikohtaiset vaatimukset ja mahdollistavat valmennuksen, kilpailutoiminnan ja yleisöpalvelut. (Valtion liikuntaneuvosto)

Suunnitelmassa liikuntaolosuhde-käsitettä käytetään yleisterminä, joka pitää sisällään erilaiset liikkumisen, liikunnan, urheilun sekä huippu-urheilun toteutuspaikat ja -ympäristöt.

Suunnitelman taustaa ja tehtävät

Joensuun kehittämistä ohjaavat erilaiset ohjelmat ja suunnitelmat, jotka pohjautuvat kaupungin strategiaan. **Joensuun urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelman** tehtävänä on ohjata pitkäjänteisesti ja laaja-alaisesti Joensuun liikunta- ja urheiluolosuhteiden kehittämistä. Kehittämissuunnitelman tavoitteena on kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden lisääminen ja joensuulaisen kilpa- ja huippu-urheilun menestysedellytysten parantaminen. Suunnitelma on osa Liikkuva Joensuu -verkoston toimijoiden laajempaa liikkumisohjelmaa.

Joensuun urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelma on laadittu vuosille 2026–2035. Olosuhdesuunnitelmaa laatiessa on huomioitu myös muut kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävät Joensuun kaupungin tavoiteasiakirjat, jotka sisältävät liikkumisolosuhteiden kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Laadittua olosuhdesuunnitelmaa tarkastellaan vuosittain ja tarvittaessa päivitetään vastaamaan nykytilannetta ja tulevaisuuden tarpeita.

Suunnitelman työstämiseen ovat osallistuneet kaupungin eri toimialojen lisäksi liikunta- ja urheiluseurat. Evästystä on saatu myös vaikuttamistoimielimiltä (nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto) sekä lautakunnilta (kulttuuri- ja liikuntalautakunta, kaupunkirakennelautakunta sekä hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen lautakunta). Kuntalaisten ääni kuuluu suunnitelmassa lukuisten kyselyjen ja osallistavien tapaamisten kautta.

Olosuhdesuunnitelma on tarkoitettu ensisijaisesti kaupungin päättävissä asemissa oleville, olosuhteiden kehittämisestä vastaaville valmistelijoille sekä kuntalaisille. Päättäjille suunnitelma tarjoaa selkeän ja kattavan pohjan päätöksenteolle, jotta liikunta- ja urheiluolosuhteiden kehittäminen voidaan toteuttaa strategisesti ja tehokkaasti. Valmistelijoille asiakirja toimii käytännön työkaluna, joka ohjaa hankkeiden suunnittelua ja toteutusta kaupungin linjausten mukaisesti. Kuntalaisille suunnitelma antaa tietoa kehittämistä ohjaavista painotuksista, päätöksenteon perusteista sekä osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista oman elinympäristönsä kehittämiseen.

Tavoitteena on toimiva ja monipuolisen liikkumisen mahdollistava olosuhteiden verkosto, joka toteutetaan kuntalaisia kuunnellen ja eri toimialojen ja toimijoiden yhteistyönä.

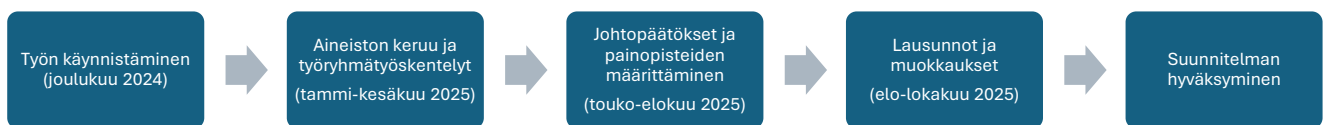
Suunnitelmatyön toteutus

Urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelma on osa Liikkuva Joensuu -toimijoiden laajempaa kehittämistyötä. Liikkuva Joensuu -ohjelmatyön koordinoiti oli yksi liikuntapalvelujen vuoden 2025 toiminnallisista tavoitteista. Ohjelmatyötä koordinoi Liikkuva Joensuu -ohjausryhmä, joka koostuu kaupungin liikuntapalvelujen, Joensuun seudun kansalaisopiston, Itä-Suomen Liikuntaopiston sekä Pohjois-Karjalan Liikunnan edustajista.

Olosuhteiden eli tämän urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelman osalta ohjausryhmänä toimi kaupungin liikuntapaikkatyöryhmä, joka koostuu liikuntapalvelujen, kaupunkiympäristöpalvelujen, tilakeskuksen sekä konsernihallinnon edustajista.

Kaupunginjohtajan viranomaispäätöksellä nimetyn liikuntapaikkatyöryhmän vastuulla on seurata, miten olosuhteiden kehittämiselle asetetut painopisteet toteutuvat käytännössä.

Kehittämissuunnitelman valmistelu aloitettiin loppuvuonna 2024 nimeämällä työlle koordinoinnista, valmistelusta ja työn ohjauksesta vastaavat tahot sekä sopimalla työn etenemisestä (kuva 1). Liikuntapaikkatyöryhmässä olosuhdesuunnitelmaa käsiteltiin yhteensä neljä kertaa.

Kuva 1. Olosuhdesuunnitelmatyön eteneminen

Suunnitelman laatimisessa käytetyt aineistot ja tietolähteet

Kevään ja kesän 2025 aikana koottiin ja analysoitiin tausta-aineistoa lukuisista lähteistä. Tavoitteena oli varmistaa kattava ja monipuolinen tietopohja, jotta eri kohderyhmien tarpeet ja näkemykset saatiin varmistettua. Tausta-aineiston keräämisen yhteydessä hyödynnettiin mm. kyselytutkimuksia ja muita relevantteja tietolähteitä sekä itse toteutettujen kyselyjen aineistoja. Eri kohderyhmiä osallistettiin lisäksi tapaamisissa, kuten pitäjien asukasilloissa ja urheiluseurojen tapaamisissa.

Tietolähteiden valinnassa kiinnitettiin huomiota siihen, että niistä saadaan mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti tietoa liikunta- ja urheiluolosuhteiden kehittämisen tueksi. Tiedonkeruun avulla kartoitettiin nykyisiä olosuhteita ja tunnistettiin kohteita, joita kehittämällä edistetään joensuulaisten liikunta-aktiivisuutta ja kilpaurheilutoimintaa.

Suunnitelman teossa käytetyt keskeiset lähteet ja aineistot on koottu asiakirjan lopussa olevaan lähdeluetteloon.

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja tulevaisuuden kehityssuunnat vaikuttavat merkittävästi myös liikunnan ja urheilun olosuhteisiin sekä niiden kehittämiseen. Näiden tekijöiden tunnistaminen yhdessä eri lähteistä kerätyn tiedon kanssa auttavat ennakoimaan, millaisia tarpeita ja haasteita liikunnan ja urheilun olosuhteisiin ja palvelutuotantoon liittyy. Yhteiskunnalliset muutostekijät avaavat myös mahdollisuuksia kehittää olosuhteita entistä kestävämmiksi, saavutettavammiksi ja monikäyttöisemmiksi.

Suunnittelussa korostuvat:

- **Resurssiviisaus ja priorisointi:** Tilojen yhteiskäyttö ja korjausvelan hallinta.
- **Monikäyttöisyys ja ketteryys:** Eri käyttäjäryhmien ja lajien mukaan mukautuvat tilat.
- **Luontoliikunnan ja arkiliikkumisen tukeminen:** Reitistöt, esteettömyys ja pyöräilyn mahdollistaminen.
- **Digitaalisuus ja teknologia:** Älykkäät varausjärjestelmät ja mittaaminen.
- **Sosiaalinen saavutettavuus:** Liikkumaan aktivoivat tilat, jotka palvelevat eri-ikäisiä, eri taustaisia ja eri tavoin liikkuvia kuntalaisia.

Kuntien taloudellista kantokykyä haastavat väestön ikääntyminen ja kaupungistuminen sekä syntyvyyden lasku. Liikunnan ja urheilun rooli korostuu ennaltaehkäisevän terveyden ja toisaalta yhteisöllisyyden edistäjänä. Liikuntapalvelujen saavutettavuuden ja monipuolisuuden kehittäminen luo mahdollisuuksia kaikenikäisten hyvinvoinnille ja tukee aktiivista elämäntapaa kuntalaisille. Lähiliikuntaolosuhteiden merkitys korostuu kuntalaisten liikkumaan aktivoimisessa.

Digitalisaatio ja teknologian kehitys muokkaavat kuntien toimintaympäristöä. Erilaiset tiedolla johtamisen ratkaisut tarjoavat mahdollisuuksia niin väestön fyysisen aktiivisuuden tukemiseen kuin liikuntapalvelujen saavutettavuuden parantamiseen. Liikuntaolosuhteiden ja -palveluiden käytön seurannan automatisointi mahdollistaa ajantasaisen, objektiivisen ja kattavan tiedon keräämisen päätöksenteon tueksi. Tiedolla johtaminen auttaa kohdentamaan resursseja, kehittämään palveluita kuntalaisten tarpeiden mukaisesti sekä seuraamaan toiminnan vaikuttavuutta ja edistämään jatkuvaa parantamista.

Kunnissa tehdään kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden säännöllistä seurantaan pääasiassa vuorovaraus- tai kulkukorttipohjaisten liikuntapaikkojen käyntitiedoilla, liikuntapaikkojen kassajärjestelmillä, lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä mittaavilla testeillä (Move! -testit) sekä erilaisilla asukaskyselyillä. Liikuntapaikkojen käyntitietojen automatisoitu hyödyntäminen edellyttää reaaliaikaisesti toimivia teknologioita ja tietojärjestelmiä.

Monikulttuuristuminen ja kansainvälistyminen muokkaavat kuntien väestörakennetta. Uudet kulttuurit, arvot ja toimintatavat rikastavat liikunta- ja urheilutoimintaa, mutta tuovat mukanaan myös tarpeen ymmärtää erilaisia liikuntakulttuureja ja tarjota monipuolisia, kulttuurisesti sensitiivisiä liikuntamahdollisuuksia. Kuntien liikuntaolosuhteiden

kehittämisessä tarvitaan avoimuutta ja joustavuutta, jotta kaikilla kuntalaisilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja hyötyä liikunnasta taustasta, kielestä tai kulttuurista riippumatta.

Liikkumattomuuden haasteet ja väestön fyysinen aktiivisuus

UKK-instituutin väestötutkimuksiin pohjautuvan Liikuntaraportin mukaan suomalaisten liikkuminen vähenee koko kouluiän, tasoittuu työiässä ja vähenee edelleen eläkeiässä. Paikallaanolon osuus on kaikissa tutkituissa ikäryhmissä suurta ja valveillaoloajasta vietetään suurin osa paikallaan istuen tai makoillen. (Liikuntaraportti)

Reipasta tai rasittavaa liikkumista kertyi työikäisille aikuisille alle tunti päivässä, nuoremmille tutkituille enemmän kuin vanhemmille. Ikäihmisille reipasta tai rasittavaa liikkumista kertyi enää hieman yli puoli tuntia päivässä. Askeleita kertyi työikäisille keskimäärin 7 247 ja ikäihmisille 4 365 päivässä. (Liikuntaraportti)

Suomalaisten arkiaktiivisuus on vähentynyt, joten kokonaisuudessaan fyysisen aktiivisuuden määrä on laskenut kaikissa väestöryhmissä. Terveytensä kannalta riittävästi liikkuu noin kolmasosa lapsista ja nuorista, neljännes aikuisista sekä pieni osa ikääntyneistä. Erilaisia toimintarajoitteita kokevat ihmiset liikkuvat ja harrastavat liikuntaa yleisesti muuta väestöä vähemmän. (Liikuntaraportti)

UKK-instituutin suositukset aikuisten (18–64 -vuotiaiden) liikkumisen määrästä ovat

- reipasta liikuntaa ainakin 2 tuntia 30 minuuttia tai
- rasittavaa liikuntaa ainakin 1 tunti 15 minuuttia ja
- lihaskuntoa ja liikehallintaa ainakin 2 kertaa viikossa

Liikkumisen suosituksissa huomioidaan myös kevyt liikuskelu, paikallaanolon tauottaminen ja riittävä uni. (UKK-instituutti)

Keväällä 2025 toteutetun maakunnallisen liikunta-aktiivisuuskyselyn mukaan joensuulaisista vastaajista 60 prosentille kertyy kevyttä liikuskelua päivittäin, ja lihaskuntoa sekä liikehallintaa harjoittelee säännöllisesti 58 prosenttia vastaajista. Reippaan ja rasittavan liikunnan suosituksiin yltää Joensuussa noin kolmannes vastaajista (32 % työikäisistä ja 33 % yli 64-vuotiaista), kun koko maassa vastaavat luvut ovat 44 % ja 35 % (Terve Suomi -tutkimus 2024).

Suomalaisen yhteiskunnan haasteet liikkumattomuuden takia ovat kiistattomat.

Liikkumattomuus ja paikallaanolo lisäävät riskiä useille kansansairauksille ja heikentävät työikäisen väestön työn tuottavuutta. Liikkumattomuuden aiheuttamat suorat terveydenhuollon kustannukset ja tuottavuuskustannukset ovat vuosittain yli kolme miljardia euroa (UKK-instituutti). Joensuussa liikunta-aktiivisuutta haastaa erityisesti väestön ikääntyminen, mikä lisää tarvetta suunnitella ja toteuttaa liikuntaolosuhteita, jotka tukevat kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia.

Liikkumisen tavat ohjaavat olosuhdesuunnittelua

Työikäisten ja sitä vanhempien suomalaisten mieluisin liikuntamuoto oli opetus- ja kulttuuriministeriön Liikuntaraportin mukaan kävely. Työikäisissä seuraavaksi yleisin tapa liikkua oli kuntosaliharjoittelu ja miehillä erilaiset pallopelit, juoksu tai hölkkä, pyöräily ja hiihto ja naisilla vastaavasti juoksu tai hölkkä, sauvakävely, pyöräily ja ryhmäliikunta. Lääkkäämmät ilmoittivat liikkuvansa eniten piha- ja puutarhatöitä tehden sekä arkiliikkuen, ja varsinaisista liikuntalajeista kävelyn jälkeen seuraavaksi suosituimpia olivat miehillä sauvakävely ja pyöräily ja naisilla hiihto ja pyöräily. Tavallisia liikuntalajeja olivat myös uinti tai vesijuoksu ja kotijumppa. (Liikuntaraportti)

Joensuussa liikuntaa harrastetaan pääasiassa omatoimisesti joko yksin tai perheen ja ystävien kanssa. Suosituimpia liikuntamuotoja ovat kävely, pyöräily, vesiliikunta, voimaharjoittelu, hiihto ja luontoliikunta.

Liikkumisen tavat ja eri lajien suosio ohjaavat liikuntaolosuhteiden rakentamista sekä elinympäristöjen suunnittelua. Myös luonto ja ulkoilualueet tukevat monipuolista liikkumista.

Kilpa- ja huippu-urheilun olosuhteet osana kokonaisuutta

Liikunnan ja urheilun olosuhteet ovat suurelta osin yhteisiä kaikille käyttäjäryhmille, samat kentät, hallit ja reitit palvelevat niin harrastelijoita, perheitä kuin kilpaurheilijoita. Siksi investoinnit kilpaurheiluun hyödyttävät koko kuntaväestöä ja parantavat kaikkien arkea.

Olosuhteiden kehittämisessä on tärkeää huomioida myös seurat, yhdistykset, yritykset ja yksityiset toimijat, jotka täydentävät kunnan palveluita ja rikastuttavat liikuntakulttuuria. Yhteistyötä edistetään kaavoituksen, tilaratkaisujen ja yhteistyömallien avulla. Tavoitteena on luoda ympäristöjä, joissa kunta, kolmas ja neljäs sektori sekä yksityiset toimijat voivat yhdessä edistää kilpaurheilun menestystä ja lisätä kuntalaisten liikkumista. Vuoropuhelua vahvistetaan mm. hankeyhteistyöllä ja rahoitusosaamisella.

Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle paikallistasolla: rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja, järjestää palveluita ja tukea urheiluseuroja. Hyvin suunnitellut ja toteutetut liikuntapaikat tukevat monipuolista liikuntakulttuuria, mahdollistavat urheilutapahtumia ja vahvistavat kunnan elinvoimaisuutta. Ne ovat investointi koko kunnan hyvinvointiin ja tulevaisuuteen.

Laadukkaat olosuhteet tukevat sekä kilpaurheilua että harrasteliikuntaa. Turvalliset ja toimivat ympäristöt edistävät urheilijoiden kehitystä ja innostavat uusia harrastajia mukaan.

Huippu-urheilun instituutti KIHUn selvityksen mukaan kunnat tukevat liikuntaa ja urheilua suorilla raha-avustuksilla ja erilaisilla välillisillä tukimuodoilla. Liikunta- ja urheilupaikkojen rakentaminen ja ylläpito mahdollistavat paikallisen harrastus- ja kilpailutoiminnan sujuvuuden. Lisäksi kunnat subventoivat olosuhteiden käyttöä, jolloin käyttömaksut jäävät alle todellisten kustannusten.

Muita kunnan tukimuotoja liikunnalle ja urheilulle ovat mm. urheiluseurojen ja muiden organisaatioiden avustaminen, urheilijoiden ja valmentajien tukeminen sekä urheilutapahtumien tukeminen. (KIHU 2024)

Liikkumisen ja urheilun olosuhteiden nykytila Joensuussa

Joensuussa on satoja sisällä ja ulkona liikkumisen mahdollistavia olosuhteita. Osa liikuntapaikoista edellyttää etukäteen vuoron varaamista tai pääsylipun ostamista. Valtaosa on kuntalaisten vapaassa käytössä.

Taulukkoon 1 on koottu Joensuun liikkumisen ja urheilun olosuhteet (tilanne syksyllä 2025). Yhteenvetoon mukaan lasketut paikat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta Joensuun kaupungin omistuksessa ja ylläpidossa. Kaupungin paikkojen lisäksi luvut sisältävät esimerkiksi yliopiston harjoittelukoulujen ja ammattiopiston pihat sekä urheiluseurojen perustamien yhtiöiden omistuksessa olevan jalkapallohallin sekä tennis- ja golfhallin. Vastaavasti esimerkiksi yksityiset kunto- ja tanssisalit eivät ole mukana listauksessa.

Taulukossa olosuhteet on jaettu sisäliikuntapaikkoihin, kenttiin ja ulkoliikunta-alueisiin, reitteihin ja latuihin, uimarantoihin, ulkoilu- ja tulipaikkoihin sekä pyörateihin ja jalkakäytäviin. Kyseinen jako ei ole yksiselitteinen. Esimerkiksi koulun pihat ja monitoimialueet voivat muistuttaa läheisesti ulkokuntoilualuetta ja voivat pitää sisällään ulkokoripallokentän, juoksusuoran tai frisbeegolf-koreja.

Taulukossa paikat on luokiteltu myös sen mukaan, kuinka vapaasti ne ovat kuntalaisten käytettävissä. Lähtökohtaisesti sisäliikuntapaikat edellyttävät aina vuoron varaamista ja ulkoliikuntapaikat ovat joko täysin tai varattujen vuorojen ulkopuolella vapaasti käytettävissä. Tämäkään jako ei ole aukoton. Uimahallien käyttö ei edellytä vuoron varaamista, monitoimihalliin (Joensuu Areena) voi mennä myös kertalipulla ja jäähalleissa on yleisövuoroja, jolloin tila on vapaasti kaikkien kuntalaisten käytössä.

Taulukko sisältää siis monia kompromisseja ja yleistyksiä, eikä sen pohjalta ole mahdollista tehdä yksityiskohtaisia tulkintoja. Taulukko antaa kuitenkin yleiskuvan Joensuun liikkumisolosuhteiden määrästä ja luonteesta sekä siitä, kuinka vapaasti käytettävissä erilaiset olosuhteet tällä hetkellä ovat.

	yhteensä	käyttö edellyttää varattua vuoroa tai kausikorttia	vapaa käyttö varattujen vuorojen ulkopuolella	vapaa käyttö
Sisäliikuntapaikat (kpl)	71			
Uimahallit	2	x		
Monitoimihallit	1	x		
Jäähallit	4	x		
Sisäliikkumiskesukset	1		x	
Urheiluhallit	13	x		
Liikuntasalit	15	x		
Kuntosalit	20	x		
Telinesalit/-paikat, painisalit ja tatamit	10	x		
Muut sisäliikuntatilat	5	x		
Kentät ja ulkoliikunta-alueet (kpl)	371			
Pallokentät	34			x
Tekonurmikentät	6		x	
Nurmikentät	4		x	
Yleisurheilukentät	6		x	
Ulkotenniskentät	22	x		x
Beach volley -kentät	19		x	
Ulkolentopallokentät	3			x
Luistinradat	23			x
Jääkiekkokaukalot	14		x	
Koulun pihat ja monitoimialueet	28			x
Ulkokuntoilualueet	16			x
Päiväkodin pihat ja leikkipaikat	153			x
Kuntoportaat	9			x
Frisbeegolf-radat	11			x
Mobo-suunnistusradat	6			x
Skeitti-/skuuttialueet ja pumptrack-radat	5			x
Hiihdon harjoittelualueet	7			x
Muut	6			x
Reitit ja ladut (km)	585			
Luontopolut	49			x
Retkeilyreitit	217			x
Valaistut kuntoradat/ladut	67			x
Ladut	170			x
Jääladut	71			x
Talvipolut	11			x
Uimarannat sekä ulkoilu- ja tulipaikat (kpl)	107			
Uimarannat	34			x
Esteettömät reitit ja alueet	10			x
Ulkoilualueet	3			x
Melontareitit	2			x
Tulipaikat	58			x
Pyöräily- ja jalankulkuväylät (km)	352			x

Taulukko 1. Joensuun liikkumisen ja urheilun olosuhteet 2025.

Taulukon 1. olosuhteet sijaitsevat laajasti eri puolella Joensuuta. Kenttiä ja ulkoliikunta-alueita on kaikkein tasaisimmin Joensuun eri alueilla. Kyseisistä olosuhteista hieman yli puolet (n. 55 %) sijaitsevat keskusta-alueella ja hieman alle puolet pitäjissä (Eno, Hammaslahti, Kiihtelysvaara ja Tuupovaara). Tässä tarkastelussa ei ole huomioitu päiväkotien ja leikkipaikkojen sijaintia.

Sisäliikuntapaikat keskittyvät enemmän keskusta-alueelle (n. 70 %). Vastaavasti esimerkiksi luontopolkuja ja retkeilyreittejä on jonkin verran enemmän pitäjissä (60 %). Sen sijaan uimarantojen ja tulipaikkojen kohdalla ero on varsin merkittävä pitäjien eduksi. Lähes 80 % kyseisistä kohteista sijaitsee Joensuun pitäjissä.

Käyttäjien tyytyväisyys liikuntapaikkoihin ja -olosuhteisiin

Joensuun kuntalaiskyselyn (2024) mukaan kaupungin asukkaat arvostavat erityisesti arki- ja ulkoliikunnan mahdollisuuksia, pyöräilyinfrastruktuuria sekä luontoa ja vesistöjä. Kehittämisteemoista tärkeimmäksi nousi kyselyssä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Liikunnalla on tässä merkittävä rooli, ja yksi kunnan tärkeä tehtävä onkin aktivoida kuntalaisia liikkumaan sekä tarjota hyvin hoidettu ja riittävän kattava olosuhdeverkosto kuntalaisten käyttöön.

Keväällä 2025 tehdyn asukaskyselyn mukaan yli 80 % joensuulaisista ovat erittäin tai jokseenkin tyytyväisiä Joensuun liikuntapaikkoihin. Tyytyväisyys liikuntapaikkoihin on säilynyt hyvällä tasolla edellisestä vastaavasta, vuoden 2021, kyselystä.

Joensuulaiset arvostavat monipuolisia, saavutettavia ja hyvin ylläpidettyjä liikuntapaikkoja, jotka tukevat niin fyysistä kuin henkistä hyvinvointia. Yhteiset ylpeyden aiheet, kuten Mehtimäen alue, luontoliikunnan mahdollisuudet ja pyöräilyväylät, yhdistävät kaupunkilaisia eri ikäryhmistä. Samalla jokaisella ryhmällä on omat erityiset suosikkinsa, jotka vastaavat heidän tarpeisiinsa ja elämäntilanteeseensa.

Mehtimäkeä arvostetaan monipuolisena ja helposti saavutettavana liikuntakeskittymänä, joka tarjoaa tiloja eri lajien harrastamiseen. Laaja tarjonta houkuttelee niin aktiiviliikkuja kuin perheitäkin. Lapsille ja nuorille Mehtimäki tarjoaa mahdollisuuden kokeilla eri lajeja, osallistua ohjattuun toimintaan ja viettää aikaa ystävien kanssa. Kilpa- ja huippu-urheilun näkökulmasta Mehtimäen alue tarjoaa monelle lajille erinomaiset olosuhteet lajiharjoitteluun ja kilpailemiseen. Kyselyyn vastanneiden mielestä Mehtimäen alue täyttää huippu-urheilun olosuhteena niin kansalliset kuin kansainvälisetkin laatukriteerit. Mehtimäki houkuttelee kaupunkilaisia myös nauttimaan kilpaurheilun tunnelmasta katsojana. Alueen monipuoliset kentät ja katsomot luovat hyvät puitteet yhteisöllisyydelle ja omien urheilijasuosikkien seuraamiselle.

Luontoliikunnan mahdollisuuksia suosivat erityisesti aikuisväestö sekä ikääntyneet. Kuhasalo ja Lykynlampi sekä alueen monipuoliset lenkkipolut ovat suosittuja kaikenikäisten

keskuudessa. Luonnonympäristö ja mahdollisuus liikkua rauhallisessa maisemassa tuovat hyvinvointia sekä fyysisesti että henkisesti.

Pyöräily- ja jalankulkuväylät ovat kuntalaisille tärkeitä sekä hyötykäytössä että harrastusliikunnassa. Turvalliset ja hyvin ylläpidetyt väylät mahdollistavat ympäristöystävällisen ja terveellisen liikkumisen.

Myös uimahallit palvelevat kaikenikäisiä ja vesiliikunnan mahdollisuuksia arvostetaan. Toisaalta juuri uinnin olosuhteisiin liittyy eniten toiveita ja kehitysehdotuksia. Hallit ovat ruuhkaisia, eivätkä riitä täyttämään kuntoilijoiden tai seurojen ratatilan tarvetta.

Joensuun liikuntapaikoista kuntalaiset eivät käytä laajasti esimerkiksi Motonet Areenaa, kaupungin skeittipaikkoja, beach volley -kenttiä tai ulkotenniskenttiä, mutta niiden käyttäjät ovat niihin tyytyväisiä. Esimerkiksi skeittipaikkoihin oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä yli 60 % kyselyyn vastanneista alle 18-vuotiaista. Esteettämiä reittejä käyttää niin ikään pieni, mutta tyytyväinen käyttäjäkunta.

Kuntalaisten näkemys olosuhteiden kehittamisestä

Kuntalaisten yhteinen näkemys kyselyiden mukaan on, että liikuntapaikkojen tulee olla lähellä, helposti saavutettavissa ja turvallisia. Tarve maksuttomille tai edullisille liikuntapaikoille ja -tapahtumille korostuu ja erityisesti nousee esille mahdollisuus liikkua ilman varauksia tai jäsenyyksiä. Esimerkkejä helposti saavutettavista lähipalveluista ovat mm. ulkokuntosalit, kuntoradat, frisbeegolf-radat ja skeittipaikat. Lisäksi toivotaan erilaisia pop-up-liikuntatapahtumia ja maksuttomia salivuoroja lapsille ja nuorille.

Uimahallit mainitaan toistuvasti kaikissa vastaajaryhmissä. Nuoret toivovat enemmän tilaa, työikäiset kaipaavat ruuhkattomuutta ja ikäihmiset esteettömyyttä ja lämpimiä altaita.

Liikkumaan aktivoinnissa on tärkeää tavoittaa ne, jotka liikkuvat vähän tai eivät lainkaan. Kuntalaiset ehdottavat keinoiksi mm. ohjattua toimintaa erityisryhmille, liikuntaneuvontaa, yhteiskuljetuksia ikäihmisille ja liikuntavälineiden lainausta.

Kuntalaisten toiveissa nousee esiin myös tarve huolehtia nykyisten tilojen kunnosta ja ajanmukaisuudesta. Osa liikuntapaikoista on huonossa kunnossa tai vanhentuneita, joten peruskorjauksilla ja kunnossapidolla varmistetaan laadukkaat mahdollisuudet laajemmalle käyttäjäjoukolle sekä edistää alueellista tasapuolisuutta.

Kilpaurheiluun keskittyvät investoinnit, kuten jäähalli, saavat jonkun verran kritiikkiä joensuulaisilta, joilla ei ole huollettavanaan alle 18-vuotiaita lapsia. Lasten ja nuorten vanhemmat näkevät ko. olosuhteet osana lasten harrastuspolkua.

Avoin ja toimiva yhteistyö kaupungin ja seurojen välillä on keskeistä olosuhteiden näkökulmasta. Seurojen osallistaminen suunnitteluun ja päätöksentekoon on seuroille tärkeä mahdollisuus vaikuttaa.

Lähellä olevien olosuhteiden parantaminen

Kaikki ikäryhmät toivovat lisää liikuntamahdollisuuksia omille asuinalueilleen. Nuoret kaipaavat skeittipaikkoja ja pelialueita, työikäiset ulkokuntoiluvälineitä ja valaistuja reittejä ja ikäihmiset turvallisia kävelyreittejä ja penkkejä.

Monipuoliset ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuudet ovat suosittuja ja laajalti toivottuja. Kaikki ryhmät arvostavat mahdollisuuksia liikkua ilman kilpailua tai suuria kustannuksia. Esimerkiksi frisbeegolfradat, ulkokuntosalit ja valaistut kuntoradat ovat kiiteltäviä juuri tästä syystä.

Kaikki ryhmät nostivat esiin myös saavutettavuuden. Nuoret haluavat liikuntapaikkoja koulumatkojen varrelle, työikäiset toivovat hyviä kulkuyhteyksiä ja ikäihmiset esteettömiä sisäänkäyntejä ja turvallisia reittejä.

Ikäryhmien erityistoiveet

Alle 18-vuotiaat toivovat harrastus- ja liikuntapaikkoja lähelle kotia. Heille tärkeää on vapaamuotoinen, ei-kilpailullinen liikkuminen sekä mahdollisuus kokeilla erilaisia lajeja omatoimisesti ja turvallisessa ympäristössä. Nuorten toiveissa korostuu harrastamisen hauskuus, kaverit ja matalan kynnyksen osallistuminen vailla kilpailupaineita.

Nuoret arvostavat lähiliikuntamahdollisuuksia ja toivovat harrastusmahdollisuuksia koulun jälkeen ilman suuria kustannuksia. Heille tärkeätä on liikkua monipuolisesti ja kokeilla useita eri lajeja. Esimerkiksi monilajiset kerhot saavat joensuulaisille kouluille tehdyssä harrastuskyselyssä suosiota.

- Enemmän lähiliikuntapaikkoja (skeittiparkit, jalkapallokentät, frisbeegolfradat)
- Monipuolisempia ulkoliikuntapaikkoja, erityisesti nuorille suunnattuja
- Toiveita pienemmistä, matalan kynnyksen liikuntapaikoista
- Mahdollisuuksia varusteiden lainaamiseen

18–64-vuotiaiden toiveet jakautuvat laajasti. Aikuisväestö on Joensuussa liikuntapaikkojen aktiivisin ja monipuolisin käyttäjäkunta. He toivovat sekä omatoimisen liikunnan että perheliikunnan mahdollisuuksia. Myös työikäisten hyvinvointi ja saavutettavuus korostuvat.

- Uusi uimahalli on ylivoimaisesti toivotuin kehityskohde: nykyiset hallit ovat ruuhkaisia ja vanhentuneita
- Matalan kynnyksen liikuntapaikat: ulkokuntosalit, kuntoportaat, frisbeegolfradat, valaistut lenkipolut
- Seuratoiminnan tukeminen: tilavuokrien kohtuullistaminen, harrastamisen kustannusten alentaminen
- Lähiliikuntapaikkojen tasapuolinen kehittäminen myös kaupungin reuna-alueille ja pitäjiin
- Pyöräily- ja jalankulkuväylien turvallisuus, kunnossapito ja laatu

Yli 64-vuotiaille tärkeätä ovat saavutettavuus, turvallisuus ja ohjattu toiminta. He korostavat terveysliikuntaa, turvallisuutta ja saavutettavuutta. He toivovat erityisesti matalan kynnyksen ja ohjattua toimintaa, joka tukee hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta.

- Esteettömyys: paremmat kulkureitit, esteettömät sisäänpääsy, turvalliset ulkoliikuntapaikat
- Ohjatut liikuntaryhmät ja seniorikortit uimahalleihin ja kuntosaleihin
- Lähiliikuntapaikat: erityisesti ulkokuntosalit ja kävelyreitit lähellä kotia
- Uimahallien saavutettavuus, mm. yhteiskuljetuksia liikuntapaikoille toivotaan
- Valaistus ja kunnossapito talvella (esim. liukkauden esto, latujen huolto)

Suunnitelmasta käytäntöön

Joensuun kuntalaiskyselyn (2024) tulokset korostavat kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitystä, ja liikunnalla on tässä keskeinen rooli. Kuntalaiset liikkuvat varsinaisten liikuntapaikkojen lisäksi erilaisissa arjen elinympäristöissä, kuten kävely- ja pyöräteillä. Liikkumisolosuhteiden kehittäminen onkin kunnassa poikkihallinnollinen tehtävä, joka edellyttää eri toimialojen tiivistä yhteistyötä sekä pitkäjänteistä suunnittelua.

Olosuhteiden kehittämistarpeet on huomioitava niin kaavoituksessa kuin eri toimialojen vuosittaisissa talousarviotarkasteluissakin. Kaikkien toimialojen yhteinen tehtävä on aktivoida asukkaita liikkumaan sekä ylläpitää kattavaa ja laadukasta liikuntaolosuhdeverkostoa.

Mitä enemmän on kyse ulkoilusta, omatoimisesta liikunnasta ja etenkin arjen liikkumisesta sekä näihin liittyvistä olosuhteista, sitä enemmän on merkitystä muiden hallinnonalojen kuin liikuntahallinnon ratkaisuilla.

Liikuntatoimen lisäksi liikkumisen olosuhteita kehitetään kunnassa vaikuttamalla esimerkiksi asumiseen, luonto- ja viheralueisiin, rantoihin ja vesille pääsyyn, kaavoitukseen ja suunnitteluun, rakentamiseen, tontteihin ja rakennuksiin, ympäristösuojeluun, leikkipuistoihin, kouluihin ja oppilaitoksiin, varhaiskasvatusyksiköihin, liikennesuunnitteluun, kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen sekä karttoihin ja paikkatietojärjestelmiin.

(Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja 2023)

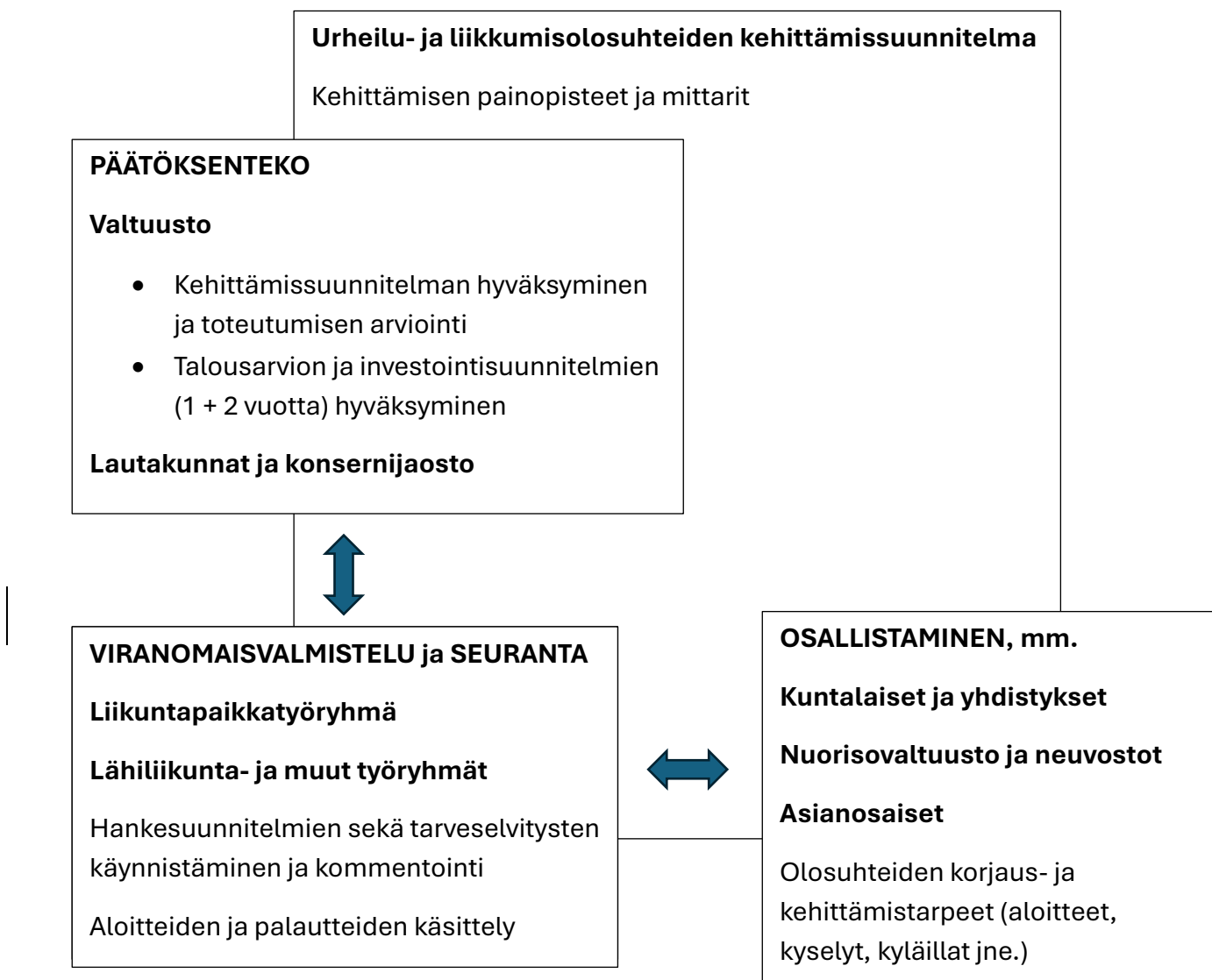
Valmistelu, päätöksenteko ja seuranta

Liikkumis- ja urheiluolosuhteiden kehittämissuunnitelma kattaa useamman vuoden ja on luonteeltaan strateginen. Sen hyväksyy kaupunginvaltuusto. Suunnitelmaa käytäntöön vievien hankkeiden toteuttamisesta sekä toimintaa ohjaavista toiminnallisista tavoitteista päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä ja voimassa olevan hallintosäännön mukaisesti.

Urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelman toimeenpanosta vastaa liikuntapaikkatyöryhmä. Kaupunginjohtajan nimittämään liikuntapaikkatyöryhmään kuuluvat liikuntajohtaja, liikuntasuunnittelija, talousjohtaja, kaupungininsinööri, kaupungingeodeetti ja tilakeskuksen johtaja. Liikuntapaikkatyöryhmä valmistelee esitykset talousarvio- ja suunnitelmavuosina toteuttavista investointihankkeista. Lisäksi ryhmä koordinoi kaupungin eri toimialoilla tehtävää liikkumisolosuhteiden kehittämistä.

Liikuntapaikkatyöryhmän työskentelyä avustaa eri toimialojen yhteinen lähiliikuntatyöryhmä sekä erilaiset toimialakohtaiset valmistelevat työryhmät. Kuntalaiset ja muut liikuntatilojen ja -alueiden käyttäjät voivat vaikuttaa olosuhteiden kehittämiseen erilaisten virallisten (mm. aloitteet) ja vapaamuotoisempien palautekanavien kautta. Oleellista on, että eri käyttäjäryhmät tulevat kuulluksi. Tämä varmistetaan käyttämällä erilaisia osallistamisen tapoja. Isoja kohderyhmiä koskevien ja harvemmin toteutettavien avoimien kuulemisten

(esim. nuorten harrastekysely ja mahdollinen kuntalaiskysely) hyödynnetään pienempien kohderyhmien tarpeista lähteviä kuulemisen tapoja (esim. yhdistysten tapaamiset). Lisäksi tiettyyn liikuntapaikkaan liittyvän hankevalmistelun yhteydessä kuullaan kulloinkin asianosaisia kuntalaisia ja toimijoita. (kuva 3).

Kuva 2. Urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämisprosessin vaiheet

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta vastaa omaan vastuualueeseensa kuuluvien toiminta- ja talousarvioon kirjattujen, liikkumisolosuhteiden kehittämiseen liittyvien tavoitteiden hyväksymisestä ja toteutumisen seuraamisesta. Lisäksi ko. lautakunta vastaa olosuhdesuunnitelman painopisteiden toteutumisen seurannasta (ks. luku Seuranta ja mittarit) sekä vuosittain talousarviokäsittelyssä hyväksytyjen investointihankkeiden koonnista.

Kaupunkirakennelautakunta, hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen lautakunta sekä konsernijaosto vastaavat kukin omien vastuualueidensa toiminta- ja talousarvioon kirjattujen, liikkumisolosuhteiden kehittämiseen liittyvien tavoitteiden hyväksymisestä ja toteutumisen seuraamisesta.

Liikkumisolosuhteiden kehittämisessä kyse on koko kunnan monitahoisesta tehtävästä, joka heijastuu moniin eri suunnitelmiin, ja jota liikuntapalvelut koordinoi.

Olosuhteiden kehittämiseen vaikuttavat tekijät

Urheilun ja liikkumisen olosuhteiden kehittämisen taustalla vaikuttaa kaupungin strategia, jonka ohjaamana olosuhdeverkostoa korjataan, karsitaan ja täydennetään. Esimerkiksi uimahallin tai muiden suurten hallien ja kokonaisuuksien rakentaminen edellyttää monien vuosien suunnittelua ja poliittisia päätöksiä. Vastaavasti pieniä kohteita on mahdollista toteuttaa myös melko lyhyen suunnittelun jälkeen ja toimialojen omista vuosibudjeteista.

Hankkeen suuruudesta riippumatta suunnittelun ja päätösten taustalla vaikuttaa aina monia hyvin erilaisia ja eri taseisia tekijöitä.

- yhteiskunnassa tapahtuneista muutoksista aiheutuvat tekijät, kuten väestön ikääntyminen, kaupungistuminen ja toisaalta etätyö ja pitäjien elinvoimaisena pitäminen
- liikuntakulttuurin muutoksesta aiheutuvat tekijät kuten suosituissa lajeissa/liikkumisen tavoissa tapahtuneet muutokset ja trendien tunnistaminen
- olosuhteen merkittävyys osana kaupungin strategian toteuttamista, esimerkiksi
 - luontoliikunnan vaaliminen
 - pitäjien elinvoimaisuus
 - Mehtimäen kehittäminen
- olosuhteen merkittävyys kuntalaisten hyvinvoinnille tai kunnan elinvoimalle (tapahtumat, matkailu)
- olosuhteen merkittävyys kunnan liikuntapaikkaverkostolle (sijainti, saavutettavuus) ja sen tasapainoiselle kehittämiselle
- korjaus- tai rakentamiskustannukset
- turvallisuus, esteettömyys ja saavutettavuus kaikille kohderyhmille
- ympäristövaikutukset ja kestävä kehityksen näkökulmat, kuten energiatehokkuus ja ekologisuus

Kaupungin strategian lisäksi liikkumisen ja urheilun olosuhteiden kehittämiseen vaikuttavat yhteiskunnalliset, kulttuuriset, taloudelliset ja ympäristölliset tekijät, jotka yhdessä ohjaavat suunnittelua, päätöksentekoa ja resurssien kohdentamista.

Olosuhteiden kehittämisen painopisteet

Tässä suunnitelmassa esitettävät olosuhteiden kehittämisen painopisteet on muodostettu laajan tausta-aineiston, kuntalaisten palautteen, yhteiskunnallisten muutostekijöiden ja kaupungin strategisten tavoitteiden avulla. Valinnat tukevat kaupungin elinvoimaa ja joensuulaisten hyvinvointia.

Painopisteet ovat luonteeltaan strategisia, ulottuvat eri toimialojen alueelle, eivätkä sisällä mainintoja yksittäisten hankkeiden toteuttamisesta. Kunkin painopisteen alle on koottu joitakin lähivuosien toimenpiteitä, joista osa on vuosille 2025–28 laaditun hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä (HVS). Sekä painopisteitä että toimenpiteitä tarkastellaan säännöllisesti ja täydennetään tarvittaessa.

1. Mehtimäen urheilupuisto on osa elinvoimaista kaikkien Joensuuta

- *Suunnitellaan ja toteutetaan Mehtimäelle uusi, eri kohderyhmien tarpeet huomioiva uimahalli*
- *Tuodaan liikkumisen ja urheilun asiat osaksi Mehtimäen alueen kokonaissuunnittelua*
- *Lisätään Mehtimäen liikkumisen olosuhteiden saavutettavuutta*

2. Reitit ja erilaiset omatoimisen ja arkiliikkumisen olosuhteet kannustavat liikkumaan koko Joensuun alueella

- *Mahdollistetaan kaavaratkaisuissa ja investointikohteissa jalankulun ja pyöräilyn lisääminen arjen liikuntamuotoina (HVS)*
- *Varataan kaavatoissa riittävästi ja monipuolisesti tilaa lähivirkistykseen ja ulkoiluun, puistoille ja leikkipaikoille/ulkokuntoilualueille (HVS)*
- *Kehitetään omatoimisen ja luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia kuntalaisten muuttuvat tarpeet huomioiden*
- *Edistetään luonnon virkistyskäyttöä luontoliikunnan mahdollisuuksia kehittämällä*

3. Liikuntaolosuhteiden kehittämisen koordinaatio, tiedolla johtaminen ja viestintä tukevat liikuntamyönteisyyttä ja lisäävät liikettä

- *Osallistetaan eri kohderyhmiä liikkumisolosuhteiden kehittämiseen*
- *Kehitetään korjausvelan hallinnan sekä seurantatiedon hyödyntämisen välineitä*
- *Lisätään poikkihallinnollista yhteistyötä liikkumisolosuhteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa*
- *Kehitetään liikkumisolosuhteista kertovan viestinnän saavutettavuutta (HVS)*

4. Liikuntaolosuhteiden ekosysteemi kannustaa uudenlaiseen yhteistyöhön

- *Lisätään yhteistyötä kunnan, kolmannen ja neljännen sektorin sekä yksityisten toimijoiden välillä olosuhteiden kehittämiseksi*
- *Edistetään erilaisten suunnittelu-, toteutus- ja rahoitusmallien käyttöä*

Edellä esitetyistä painopisteistä johdetaan vuosittain toimenpiteitä, joita seurataan osana talous- ja toimintasuunnitelman toteutumisen arviointia. Toimenpiteet voivat tarkoittaa rakentamis- tai kunnostushankkeita, mutta yhtä lailla esimerkiksi uudelleen linjattua latu-uraa tai uutta osallistamisen tai tiedon keruun käytännettä.

Uusien liikuntaolosuhteiden rakentamisesta tai olemassa olevien olosuhteiden huomattavista korjaustoimenpiteistä päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä. Rakentamis- ja korjausesitykset tehdään tässä suunnitelmassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti niin, että olosuhteet pysyvät turvallisina ja toimivina, palvelevat kuntalaisten tarpeita mahdollisimman hyvin ja täydentävät jo olemassa olevaa olosuhdeverkostoa. Samoin periaattein tarkastellaan myös mahdollisia olosuhdeverkoston leikkaustarpeita.

Oleellista on, että olosuhteiden kehittämisessä huomioidaan sekä tulevaisuuden tarpeet että taloudelliset resurssit.

Seuranta ja mittarit

Liikunnan ja urheilun olosuhteita kehitetään tiedolla johtamisen periaattein laadulliseen ja määrälliseen tietoon perustuen. Päätöksentekoa ja suunnittelua varten kerätään säännöllisesti tietoa esimerkiksi kuntalaisten tarpeista, olosuhteiden käytöstä ja nykytilasta, sekä toimintaympäristön muutoksista. Kerättyä tietoa analysoidaan ja hyödynnetään toimenpiteiden priorisoinnissa ja resurssien kohdentamisessa. Tietoon perustuva arviointi auttaa parantamaan toimenpiteiden vaikuttavuutta ja mahdollistaa myös tavoitteiden toteutumisen seurannan läpinäkyvästi ja systemaattisesti. Tarvittaessa suunnitelmaa on mahdollista myös päivittää paremmin nykytilannetta ja tulevaisuuden tarpeita vastaavaksi.

Joensuussa olosuhteiden käytöstä ja kehittämisestä kertovia, säännöllisesti seurattavia määrällisiä tietoja ovat esim.

- uimahallikäynnit (ml. seniorikortti-, erityisliikuntakortti-, vammaiskorttikäyntien määrä)
- varauskalenterin tiedot (esim. varattujen vuorojen lukumäärä, jäähallin käyttöasteet, Areenan liikuntakäyttövuorokaudet)
- kuntosalikäynnit
- olosuhteisiin liittyvät tulo- ja menotiedot (€)
- kiinteistöihin liittyvät seurantatiedot (esim. sähkön ja veden kulutus)
- korjattujen/kunnostettujen olosuhteiden määrä (€)
- jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden lukumäärä kaupungin mittauspisteissä

Vapaassa käytössä olevista olosuhteista epäsuoraa käyttötietoa saadaan mm. roska-astioiden tyhjennys- ja puuvarastojen täydennystarpeiden sekä erilaisten olosuhdekohtaisten kuntalaispalautteiden ja -toiveiden kautta. Uimarantojen, reittien ja latupohjien säännöllisissä tarkastuksissa seurataan olosuhteiden turvallisuutta ja investointitarpeita.

Liikuntaolosuhteiden saavutettavuutta ja käyttäjien tyytyväisyyttä sekä muuta laadullista tietoa kerätään erilaisten kyselyiden, kuulemistilaisuuksien sekä kuntalaisilta saadun palautteen avulla. Käyttäjien kuulemisessa huomiota kiinnitetään osallistumis- ja vaikuttamistapojen moninaisuuteen ja siten erilaisten kohderyhmien mahdollisimman kattavaan tavoittamiseen.

Liikkuva Joensuu -verkoston urheiluseura- ja erilaiset lajitapaamiset sekä urheiluakatemia valmentaja-, urheilija- ja oppilaitoskyselyt toimivat urheiluväen palautteenantokanavina.

Edellä esitetyt mittarit ja kuulemisen tavat tuottavat tärkeitä taustatietoa olosuhteiden käytöstä ja kuntalaisten tyytyväisyydestä. Suunnitelmassa esitettyjen painopisteiden seuraamiseksi on asetettu avainmittarit, jotka on koottu taulukkoon 2.

Painopiste	Avainmittarit
1. Mehtimäki on osa elinvoimaista kaikkien Joensuuta	Alueen kehittämistoimenpiteet (lkm, €)
2. Reitit ja erilaiset omatoimisen ja arkiliikkumisen olosuhteet kannustavat liikkumaan koko Joensuun alueella	Luonto- ja omatoimiliikkumisen olosuhteet (lkm, €) Kävijä-/kulkijamäärät Käyttäjätyytyväisyys
3. Liikuntaolosuhteiden kehittämisen koordinaatio, tiedolla johtaminen ja viestintä tukevat liikuntamyönteisyyttä ja lisäävät liikettä	Tiedolla johtamisen menetelmien hyödyntäminen Viestinnän toimenpiteet
4. Liikuntaolosuhteiden ekosysteemi kannustaa uudenlaiseen yhteistyöhön	Yhteistyössä edistettyjen hankkeiden ja hankintojen määrä ja eurot

Taulukko 2. Olosuhteiden kehittämisen painopisteet ja avainmittarit.

Olosuhteiden kehittämisen painopisteiden toteutumista seurataan vuosittain osana liikuntapaikkatyöryhmän toimintaa. Toteuman seurantatiedot viedään kulttuuri- ja liikuntalautakunnalle tiedoksi talousarviokäsittelyssä hyväksytyjen investointihankkeiden koonnin yhteydessä (ks. luku Valmistelu, päätöksenteko ja seuranta).

Yhteenveto

Joensuun urheilu- ja liikkumisolosuhteiden kehittämissuunnitelma 2026–2035 ohjaa kaupungin liikuntaolosuhteiden pitkäjänteistä ja poikkihallinnollista kehittämistä. Suunnitelma perustuu laajaan tausta-aineistoon, kuntalaisten osallistamiseen ja tulevaisuuden tarpeiden ennakkointiin. Tavoitteena on rakentaa toimiva ja monipuolinen olosuhdeverkosto, joka aktivoi kaikenikäisiä kuntalaisia liikkumaan sekä parantaa kilpa- ja huippu-urheilun menestysedellytyksiä.

Olosuhteiden kehittämisen taustalla ovat yhteiskunnalliset muutostekijät, kuten väestön ikääntyminen, liikkumattomuuden haasteet, digitalisaatio ja monikulttuuristuminen. Liikkumisen ja urheilun olosuhteita kehitetään käyttäjien tarpeet ja toiveet sekä taloudelliset resurssit huomioiden. Yhteistyötä ja vuoropuhelua lisätään kunnan, kolmannen ja neljännen sektorin sekä yksityisten toimijoiden välillä ja yhteistyössä rakennetaan ekosysteemiä, joka edistää liikkumisen ja urheilun tavoitteita.

UKK-instituutin liikkumissuosituksen mukaan vain noin kolmannes joensuulaisista ylittää suositeltuun liikunnan määrään. Liikkumiseen houkutteleva elinympäristö kannustaa lisäämään liikuntaa arjessa ja siten ohjaa elinympäristöjen suunnittelua.

Joensuussa on satoja liikunta- ja liikkumispaikkoja, joista suurin osa on täysin tai osittain vapaasti käytettävissä. Kuntalaiset arvostavat erityisesti Mehtimäen liikuntakeskittymää, luontoliikunnan mahdollisuuksia ja pyöräilyinfrastruktuuria. Kehittämistoiveissa korostuvat uimahallien parantaminen, lähiliikuntapaikkojen lisääminen ja saavutettavuuden edistäminen. Eri ikäryhmillä on erilaisia tarpeita olosuhteiden suhteen, mutta yhteistä on toive matalan kynnyksen ja maksuttomien liikuntamahdollisuuksien lisäämisestä.

Selvitysten ja tausta-aineistojen pohjalta suunnitelmaan on tiivistetty neljä kehittämisen painopistettä: Mehtimäen alueen vahvistaminen, omatoimisen ja arkiliikkumisen olosuhteet, liikuntaolosuhteiden kehittämisen koordinaatio ja viestintä sekä yhteistyöhön kannustava ekosysteemi. Näistä johdetaan vuosittain toimenpiteitä, joiden toteutumista seurataan määrällisin ja laadullisin mittarein. Tiedolla johtaminen, käyttäjäpalautteet ja eri toimijoiden osallistaminen ovat keskeisiä suunnitelman toimeenpanossa.

Olosuhdesuunnitelma on osa Liikkuva Joensuu -ohjelmaa ja toimii työkaluna niin päättäjille, valmistelijoille kuin kuntalaisille. Olosuhdesuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain liikuntapaikkatyöryhmässä, joka ohjaa suunniteltujen toimenpiteiden viemistä käytännön toteutukseen. Suunnitelma toimii perustana liikuntaolosuhteiden kehittämiseksi, joka on investointi koko kaupungin hyvinvointiin ja elinvoimaan.

Lähdeluettelo

Kirjalliset lähteet

Aarresola Outi, Lämsä Jari & Itkonen Hannu 2022. Urheiluseurat ammattimaistumisen ristiaallokossa.

Aluehallintovirasto 2023. Soveltavan liikunnan strategisen suunnittelun työkirja.

Eri kuntien liikkumisojelmien.

ISLO. Toimintaa ja tarinoita. Urheiluseura työ- ja toimintaympäristönä

ISLO. Tulevaisuuden seura. Seurakehittäjäkoulutuksen skenaariotyöpaja 27.9.2024: aineiston koonti ja analysointi.

KIHUn julkaisusarja 87. 2024. Kunnat urheilun tukena. Selvitys keskisuurten ja suurten kuntien toimintatavoista tukimuodoista organisoidulle urheilulle.

Liikuntalaki. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/390>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022. Liikuntaraportti. Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018–2022.

Smartsport 2020. Askelmerkit olosuhdeloikkaan.

SportEdu – Tulevaisuuden osaamista liikunta-alalle -hanke 2024-2026. Liikunta-alan 2030-luvun osaamistarpeiden ennakointi.

Syväoja Henni. Kuntien liikkumisojelmien. Selvitys asiakirjoista liikkumisen edistämisen tukena. JAMK 2023

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Terve Suomi 2024 -tutkimus.

https://www.thl.fi/terveysuomi_verkkoraportit/kyselyosuus_2024/

UKK-instituutti. Liikkumattomuuden kustannukset Suomessa. 2025.

<https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumattomuuden-kustannukset/liikkumattomuuden-kustannukset-suomessa/>

Valtion liikuntaneuvosto 2023. Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja.

Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:17. Valtionhallinto liikunnan ja liikkumisen edistäjänä 2019–2023: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kyselyt

- Liikunta-aktiivisuuskysely Pohjois-Karjalan kunnille (2025)
- Liikkuva Joensuu -kysely asukkaille / Liikuntapaikat ja -palvelut (2025)
- Liikkuva Joensuu -kysely henkilöstölle / Liikuntapaikat ja -palvelut (2025)

- Mehtimäkikysely (2024)
- Kouluterveyskysely (2024, 2025)
- Urheiluseurakyselyt (2024, 2025)
- Urheiluakatemian kyselyt (2024, 2025)
- Harrastuskysely joensuulaisille kouluille (2025)
- Lasten ja nuorten osallisuuskysely
- Joensuun kuntalaiskysely (2024)
- Kuntien liikuntabrändikysely (2024)
- Joensuun seniorikorttikysely (2023)
- Kuntalaiskysely sateenkaareville
- Luottamushenkilökysely (2025)

Työpajat ja muut verkostotapaamiset

- Pitäjäillat
- Urheiluseuratapaamiset
- Kaupungin eri toimialojen sisäiset kokoukset
- Liikkuva Joensuu -ohjausryhmän kokoukset

Muut tietolähteet

- LIPAS-tietokanta
- TEAviisari-tietokanta
- MOVE-testien tulokset
- Liikuntapaikkojen kulku- ja varausjärjestelmät / Käyttömäärät
- Liikuntapaikkojen kassajärjestelmät / Ostot